

הגרש משחקים

יאן ראוכוורגר ויוסף קריספל מציגים עולמות ציוריים מנוגדים לחלוטין

גדולה של ציורים מתרבות בסצינות קבוצתיות של גברים: שני גברים מתאבקים, גבר רים שחורים רוקים ריקוד טקסי עם חניתות (על שמו של הציור – 'דום דום דום' – נקראת התערוכה כולה), סוקרטס עומד ללגום מכוס הרעל, מוקף בתלמידיו הנאמנים, מתוך ציור של דוד. סדרה בשחור-לבן מבוססת על איורים נאיביים של ספרי הרפתקאות לילדים: בנים במצבי בילוש, טיפוס וחיפוש, לכאורה אווירת 'השמינייה הסודית', אבל ריבוי הווריאציות על הצצה, התבוננות ומבטים חודרים – דרך פתחים, חלונות ודלתות – מעניק לסדרה ריגוש אסור, על סף פורנוגרפיה.

ועדיין לא לגמרי ברור איך לקרוא את הציורים: אולי בכלל טעות להתייחס אליהם ברצינות. משהו בקלילות שלהם, בטעם הרע המופגן, בזפופ בין הדימויים, כאילו משדר: פשוט ציור. מצויר במהירות ובהנאה. נוטל מאמץ וייסורים. ואז השאלה מופנית לצופה: למה בעצם מביך לעמוד מול הנאה משוחררת של ציור? האם מפני שההנאה הזאת מחצינה ארוטיות, האם מפני שהפנאי האימפרסיוניסטי של ראוכוורגר מוחלף אצל קריספל בנהנתנות חושנית שלכאורה אינה ראויה? האם מפני שהציור שלו מטורדן, מתנאה ומתגנדר, ממשיך את וורהול של שנות ה-60 (מלהטט כמוהו בין תרבות לדת דת בזזת) זלמזעה את הזנדי של סוף המאה ה-19?

לתערוכה מצורף קטלוג, ללא מילת טקסט אחת. שתיקת קטלוג מצטרפת לשמה של התערוכה – כוכור, 'דום דום דום' – צלילים חסרי פשר שמ

זכירים את 'ראדא' האנרכיסטי ההיסטורי. במקרה של קריספל, אמן שבעצמו כותב על אמנות, וגם אוצר, הדממת המילים רועמת. וליתר דיוק, רועמת בקצב תופי הטקסט של הגברים השחורים – דום דום דום. הרעש הזה מבקש להציף את התערוכה ביצירות כאילו פרימיטיביות, לפני היות המילים. מהרעש הזה, פראי וראשוני, ולמעשה מהשאיפה אליו, צומח הפיוט של הציורים – התשוקה לצייר, ותשוקה בכלל, כנקודת מוצא גורפת.

יאן ראוכוורגר, 'משחק ילדים', גלריה אלון שגב בתל אביב

יוסף קריספל, 'דום דום דום', גלריה גורדון בתל אביב

העכשווי. ציוריו הרכים, ששוקעים בתודעה כמשהו יפה, מתערסל ומעוגל, צפים מחדש בכל אחת מתערוכות הציור החדשות כסמן איכות וחוק, מעין תמרור של מסורתיות עשויה כהלכה, שאינה בהכרח מרגשת אבל טוב לדעת שקיימת כאן.

צפים מחדש, ובמקרה של יוסף קריספל אפילו מאפשרים סוג של השוואה. על דרך הניגוד המוחלט. בעוד ראוכוורגר מתעכב שוב ושוב על אותם מוטיבים, במתינות שמאפיינת פנאי מעידן אחר, קריספל תזויתי, קופץ מדימוי לדימוי, לא טובל פעמיים באותו נהר. חלק מהדימויים קשורים לעולם ילדות ולטיפורי ילדים כך שלכאורה נוצרת נקודת השקה לעולם הילדי שראוכוורגר בורא במגרשי המ' שחקים, אבל מיד, דווקא בגלל הקרבה כביכול, אפשר לראות עד כמה מדובר בעולמות ציוריים – ולא רק ציוריים – מנוגדים לחלוטין.

הלוחש ל1000. ראוכוורגר

קריספל בא אל הציור כאילו לא רובצות עליו מאות שנות מסורת. אפשר לדמיין אותו כקוסם (דימוי שמופיע בתערוכה) שבהינף יד (ויש הרבה מחוות ידיים בציורים) מפוגג מהר גנות, כוכב ראש, טעם טוב, כללי עשה ואל תעשה. הוא נותן לצבע לנזול על הכד (תוך הגחכת נזילות הצבע של פולוק והרגשת הנוזליות במובן הרטוב והגופני), מצטט מתוך ציור ניאו קלאסי ולידו תולה ציור על פי איור מאג'יקלופדיה. עד כאן טקטיקה שגורה בקרב דור הציירים החדש: מאגר דימויים אקלקטי שאיננו מתחייב לשום היררכיה. קריספל לוקח הלאה את האפשרות לצייר משוחרר לגמרי: הציורים סיפוריים ובהירים, בכל ציור סצינה אחת או דימוי מרכזי אחד: יחמור, פיטר פן, ילדה מס' פרת סיפור לילדים ולידם עומד במבי. קבוצה

תערוכה של יאן ראוכוורגר לגמרי לא מובנת מאליה לקהל אמנות עכשווי. צופה שמחפש באמנות את דופק הזמן לא ימצא אותו כאן. המפגש בין הציורים לבין העין המתבוננת בהם הוא נייח, ידידותי, ללא חריקה. רמזים אפשריים למשהו אפלולי מבחינת התכנים – מגרש משחקים נטוש, נדנדות ללא ילדים – נמוגים אף הם בפני שלמות הציור העשוי לעילא. מגרש משחקים בעין כרם מתואר באופן כמעט אימפרסיוניסטי: משיכות המכחול הזורמות, טשטוש הצבעים שמייצר אור רך, מתיקות המפגש בין צהבהב-אפרפר-ורדרד. הציורים מתוארכים '2006', אבל במידה רבה היו יכולים להיות מצוירים בכל רגע נתון במאה ה-20. חלק מהציורים המנוכרומיים והכהים יותר ממוסגרים במסגרת כפולה, שלא בטובתה מגבירה את המראה המיושן, שלא לומר בורגני, של הציור.

הסדרה עם נדנדות בצורת סוס אדום ואריה לבן אנרגטית ומסקרנת יותר: מתקני המשחק חוזרים על עצמם שוב ושוב, בגדלים שונים וברמות שונות של בהירות, בדומה לערימות השחת והקתרולות של מונה. כמוהו, נפרדים הסוס והאריה מדי פעם מהמקור במציאות והופכים לצורות עצמאיות, שמגידות את האוטונומיה הציורית.

אבל בעוד 'עדינות, זושהו, זהקנה' רלה בראון הובילו את מונה, באמצע המאה ה-19, למהלך הרגתי של הפשט, טה, הסדרה של ראוכוורגר אינה מציגה מהלך ליניארי, בעל כיוון אחד של התרחקות מהטבע. הציורים מתקיימים

במקביל תוך ויקה כזו או אחרת למציאות, כמו אופציות שונות להתבוננות על אותו דבר. ובצדק. אין טעם לעשות היום עניין ממעבר מפיגורציה להפשטה, או להיפך.

מבחינה תוכנית, כאמור, אפשר לזהות מידה של אפלה או אימה בריקנותו של מגרש המשחקים ובהיעדר ילדים, אבל הנועם של הציור גובר עליהן. התיווך הציורי כל כך מוכר ומיומן, ומחליק במקצועיות כה רבה על הכד, עד שאינו מאפשר לשום משקע טורד להישאר עם תום הצפייה.

את הרלוונטיות שלה אוספת התערוכה בהדרגה, מבחוח. זוהי אסופת התערוכות המרשימה של ציור צעיר בתל אביב – אלי פטל, הלל רומן, ורד נחמני ויוסף קריספל – שמספחת את ראוכוורגר לשיח הציור